

VOORWOORD

VERBORGEN GESCHIEDENISSEN

Zeshonderdduizend kijkers trok de reeks 'Kinderen van de collaboratie' die einde 2017 werd uitgezonden door de Vlaamse openbare omroep. Daarmee was het in zijn genre een van de best bekeken programma's van de laatste jaren. Het is eens te meer een blijk van het feit dat de oorlog en zijn nasleep grote belangstelling opwekken, ook bij generaties die de Tweede Wereldoorlog niet meer hebben meegemaakt. Dat de focus lag op de kinderen van de oorlogsgeneratie heeft wellicht bijgedragen tot het kijksucces. De waardering van de programma's was over het algemeen goed, zowel in de media als bij professionele historici. De keuze van de getuigen en de gespreksthema's gaven blijk van een doordachte aanpak. Voorbereidend onderzoek van de UGent-historicus Koen Aerts die de programmamakers bijstond met raad en daad heeft daar in belangrijke mate toe bijgedragen. Hij was ook de promotor van de masterscriptie die aan de basis ligt van het artikel van Babette Weyns in dit nummer. De auteur, de achterkleindochter van een gefusilleerde collaborateur, getuigde samen met haar vader in *Knack*¹ over een lang verborgen gebleven familiegeschiedenis. Haar artikel bevat een analyse van zes autobiografisch geïnspireerde Vlaamse romans geschreven tussen 1970 en 2000 waarin de auteurs handelen over de collaboratiegeschiedenis van hun familie. Deze zogeheten tweedegeneratieromans verschillen van de proza geschreven door collaborateurs onder meer doordat ze niet expliciet de collaboratie vergoelijken. Maar onbewust wordt toch een beeld van collaborators als repressieslachtoffer doorgegeven. Anders dan bij vele getuigen in de televisieprogramma's wordt in de tweedegeneratieromans de 'schuldvraag' met betrekking tot wat hun ouders en familieleden deden tijdens de oorlog niet gesteld.

Altijd weer die oorlog, verzuchten historici die met andere periodes en problematieken bezig zijn. Er zijn zoveel andere zaken die belangrijk zijn en toch niet de aandacht krijgen die ze verdienen. Er verdwijnt veel tussen de plooiën van de geschiedenis. Dat is ongetwijfeld zo. Het tweede deel van Harry Van Velthovens communautaire geschiedenis van het Belgische socialisme toont het aan. Zonder de impact van de BWP zou de radicale taalwetgeving van de jaren 1930 er niet gekomen zijn. Maar verrassend genoeg gaf het Waalse socialisme de doorslag door terug te plooiën op Wallonië. Niet het in de geschiedschrijving overgewaardeerde *Compromis des Belges* van maart 1929 markeerde de omslag, wel een partijstandpunt van november 1929 dat de regionale eentaligheid als uitgangspunt had. Het bepleitte het vastleggen van de taalgrens, de splitsing van het kiesarrondissement Brussel en sprak zich uit tegen elke

¹ (Achter)kleinkinderen van de collaboratie getuigen: 'Papa Jean werkte mee aan de Holocaust', in: *Knack*, 6 december 2017.

vorm van opgelegde tweetaligheid. De ééntalige Waal moest immers toegang kunnen krijgen tot de allerhoogste staatsfuncties. Deze standpunten bezegelden het territorialiteitsprincipe en hoewel ze vanuit een unitaire logica waren opgesteld, wakkerden ze de facto de regionalisering van België aan.

Harry Van Velthoven baseert zijn analyse op nieuw bronnenonderzoek in de collecties van het Amsab-Instituut voor Sociale Geschiedenis. Bronnen over de geschiedenis van de Vlaamse beweging bevinden zich op vele plaatsen. In de rubriek erfgoed publiceert historica Kim Descheemaeker over het rijke archief en de relictten van het Letter- en Toneelkundig Gezelschap Voor Taal en Vrijheid bewaard in het Liberaal Archief. Deze in 1871 opgerichte Aalsterse liberale Vlaamsgezinde vereniging werd nog weinig bestudeerd ondanks het feit dat ze langer dan een eeuw actief was. De auteur wijst pistes aan die geïnteresseerde onderzoekers kunnen inspireren. Het is meteen een uitnodiging aan andere archieven om hun erfgoed over de Vlaamse beweging in WT te presenteren.

Bruno De Wever, hoofdredacteur